

MARIA MONTESSORI EĞİTİM METODU¹

Nurəliyeva Mehriban ZAKİR²

ÖZET

İtalyan eğitim felsefesi uzmanı Maria Montessori 1970 yılında İtalya Ancora'da dünyaya gelmiştir. Yüzyılı aşkın süredir kullanılan Montessori eğitim sistemi Maria Montessori tarafından geliştirilmiştir. Herhangi bir sınırlamanın bulunmadığı bu eğitim sistemiyle çocuklara özgür bir eğitim sunulur. Günümüzde Montessori eğitimlerini verebilmek amacıyla İngiltere'de bulunan Uluslararası Montessori Derneği tarafından eğitimci yetiştirilmektedir. Bu eğitim anaokulu, ilkokul ve bazı ülkelerde lise seviyesine kadar çıkmaktadır.

Maria Montessori 1907 yılında ilk çocukeyi "Casa dei Bambini"de engelli olmayan çocuklarla çalışmalarında yaptığı gözlemlerde çocukların nelerden hoşlandıklarını ve nelerden hoşlanmadıklarını saptar. Maria Montessori çocukların: ödüllerden, cezalardan,oyuncaklardan, öğretmen masasından,toplu derslerden hoşlanmadıklarını, özgür seçimden, hatalarını kendilerin denetiminden, sessizlikten, sosyal ilişkilerini kendileri tarafından kurmasından, kitapsız okuma ve yazmadan hoşlandıklarını gözlemledi.

Çocukların kendilerini birey olarak görmesinin sağlandığı Montessori eğitiminde aile, öğretmen ve öğrenci iş birliği içerisinde. Öğrencinin öğrenme hızı doğrultusunda eğitim verilir ve bilgi akılla değil el yordamıyla öğrenilir.Soyut kavramların somut kavramlarla anlaşılması sağlanır. Montessori eğitimi emelde kişiliğin oluşumu üzerinde durmaktadır. Maria Montessori bunu açıkça şu şekilde ifade etmektedir:" Eğitimde metot değil,insan kişiliği göz önüne alınmaktadır."

- Çocuk, özeldir, tektir.
- Kendine has bir varlıktır.
- Çocuk etrafındaki maddesel dünyayı absorbe eder,gelecekte yetiştireceği kişi modelini biçimlendirir.

Montessori yönteminin özü,çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendini geliştirebileceği şekilde faaliyet ve hareket özgürlüyü tanımayı amaçlayan, kendi kendine oluşan ve gelişen bir yöntem ve sistem anlayışıdır.

Anahtar Kelimeler: Montessori, Eğitim, Çocuk, Metot

¹ Bu Makale 2-4 Kasım 2019 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen ASEAD 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

² Sumqayıt Devlet Universiteti Yüksek Lisans Öğrencisi, nva.mehriban@mail.ru

MONTESORİ EĞİTİM METODU

İtalyan eğitim felsefesi uzmanı Maria Montessori 1970 yılında İtalya Ancora”da dünyaya gelmiştir. İtalyanın ilk kadın doktoru olan Montessori, metodunun temellerini zeka engelli çocuklarla yaptığı çalışmalarla oluşturmuştur. Elde ettiği başarılar sonucunda da bu yöntemi normal çocukların eğitiminde kullanmaya karar vermiştir. Bu metot çocukların tutum, ilgi ve davranışları rehberliğinde olgunluğa ulaşmıştır. Yüzyılı aşkın süredir kullanılan Montessori eğitim sistemi Maria Montessori tarafından geliştirilmiştir. Montessori metodu daha çok okul öncesi kurumlarında ve lise dahil olmak üzere tüm eğitim seviyelerinde uygulanmaktadır. Alzheimer hastalığı olan yetişkinlerde de kullanılmaya başlanılmıştır.

Montessori metodu, öğrencileri gelişim düzeyine göre sınıflamıştır:

- 0-14 ay bebek,
- 14-36 ay yürümeye başlayan çocuk,
- 3-6 yaş erken çocukluk,
- 6-9 yaş ilkökul ilk kademe,
- 9-12 yaş ilkökul ikinci kademe,
- 12-15 yaş ortaokul,
- 15-18 yaş lise.

30 kişilik bir Montessori anaokul sınıfında farklı yaşların dengeli bir dağılım olması gerekir. İlkokul düzeyine kadar her sınıfta bir Montessori rehberi ve bir Montessori assistanı bulunması gerekir. Çocuklar karma yaş şeklinde aynı sınıfta beraber eğitim görürler. Karma yaş eğitimi, sınıf içindeki küçük çocukların büyük çocukları çalışırken izlemesini ve böylece ileride yapılacağı çalışmalar hakkında fikir edinmesini, hatta potansiyeline göre ireli derecedeki çalışmalara daha erken geçmesini sağlar. Büyük çocukların da küçük çocuklara yardım etmesini, onlara ders sunmasını ve böylece öğrendiklerini pekiştirmesini ve liderlik vasfını kazanmasını sağlar. Bir çocuğun bir çocuğa ders anlatması, iki tarafında daha iyi öğrenmesini sağlayabilmektedir.

Herhangi bir sınırlamanın bulunmadığı bu eğitim sistemiyle çocuklara özgür bir eğitim sunulur. Günümüzde Montessori eğitimlerini verebilmek amacıyla İngiltere”de bulunan Uluslararası Montessori Derneği tarafından eğitmen yetiştirilmektedir. Bu eğitim anaokulu, ilkökul ve bazı ülkelerde lise seviyesine kadar çıkmaktadır.

Montessori metodu çocuğun rehberliğini izleyen izleyen bir metottur. 0-18 yaş eğitiminin tümünde çocuğun kendi eğitimini yönlendirmesi, eğitim yaşantısı hakkında söz sahibi olması beklenir. Yetişkin çocuğun yaşamındaki ilk aylardan itibaren çocuğu kendini oluşturmaya çalışan bir sanatçı olarak görkemli ve onun bu oluşum sürecini gereksiz müdahalelerle sekteye uğratmadan gerekli olan ortamı hazırlamalı, seçimlerine ve ona saygı duymayın öğrenmelidir.

Montessori, çocuğun gelişmesine ilişkin kriterleri belirledikten sonra bu kriterlere uygun yöntem ve materyal geliştirmiştir. Montessori, çocukların özellikle hareket eğitimi, duyarların eğitimi ve dil eğitimi alanlarında gelişmelerini hedeflemiştir. Montessori”ye göre çocuk hareketlerinde serbest olmalı, herşey çocuğu rahatsız etmeyecek ve çocuğa uygun şekilde hazırlanmalıdır. Gerekirse öğretmen durumunu çocuğuna göre ayarlayabilmelidir. Çocuğun

eğitiminde hareket kadar önemli olan başka bir boyutta duyuların eğitimidir. Materyallerin çocuğu biçim, renk, doku, tat, büyüklük ve diğer algılarına yönelik eğitiminde gerekli olduğunu savunmuştur. Bu programda duyulara ilişkin kavramların geliştirilmesine ilişkin araştırmalar büyük yer tutmaktadır.

Maria Montessoriye göre çocuklar ruhsal ebriyodur. Gizemli bir şekilde kendini oluşturmada olan bu varlığın içsel ihtiyaçlarının, yetişkinlerin kendi beklentileri yüzünden kenara atılmaması gerektiğini anlatmıştır.

Maria Montessori 1907 yılında ilk çocukeyi “Casa dei Bambini”de engelli olmayan çocuklarla çalışmalarında yaptığı gözlemlerde çocukların nelerden hoşlandıklarını ve nelerden hoşlanmadıklarını saptar. Maria Montessori çocukların ödüllerden, cezalardan, oyuncaklardan, öğretmen masasından, toplu derslerden hoşlanmadıklarını, özgür seçimden, hatalarını kendilerin denetiminden, sessizlikten, sosyal ilişkilerini kendileri tarafından kurmasından, kitapsız okuma ve yazmadan hoşlandıklarını gözlemledi.

Montessori metodunda bebeklikten itibaren çocuğa saygı esastır. Bebeklerin büyük bir insan olmayı öğrenen küçük insanlar olduğunun hatırlanması gerekir. Bebekler kendi bakımlarıyla ilgili her etkinliğe katılmaya ihtiyaç duyarlar. Bunun anlamı meydana gelenin ne olduğu ve katılmaları istenenin ne olduğu hakkında onlarla konuşmaktır.

Montessori, eğitiminin eğitimi ve kişiliyi ile yakından ilgilenmiş ve eğitimcilerin sadece onun metotlarını kullanmalarını yeterli görmemiştir. Montessori metodunda eğitimci rolü, yeni bir zemine oturtulmuş ve eğitimciye pasiflik rolü verilmiştir. Montessoriye göre, eğitimci, engelleri ortadan kaldıran, dolaylı yollardan bir otorite figürünü temsil eden ve çocuğun aktif olmasını sağlayan kişidir. Eğitimci, çocukla ilişkisini engelleyen zaaflarını yok etmek için, kararlı bir şekilde ve metotları da göz önüne alarak, kendini analiz etmelidir.

Montessori programındaki önemli karakteristik öğeler şunlardır: gerçek materyaller, ürün değil süreç odağı, rekabet yerine işbirliği, spontan etkinlikler, akran öğrenmesi, entellektüel gelişim için duyu-motor hazırlığı, doğal sosyal gelişim, gelişimsel ihtiyaçları desteklemek için biyolojik temeller, sorumlu özgürlük, içsel motivasyon, çocukların özerkliğini geliştirmek, yeteneğe dayalı başarıyı geliştirmek.

Çocukların kendilerini birey olarak görmesinin sağlandığı Montessori eğitiminde aile, öğretmen ve öğrenci iş birliği içerisindedir. Öğrencinin öğrenme hızı doğrultusunda eğitim verilir ve bilgi akılla değil el yordamıyla öğrenilir. Soyut kavramların somut kavramlarla anlaşılması sağlanır. Montessori eğitimi emelde kişiliğin oluşumu üzerinde durmaktadır. Maria Montessori bunu açıkça şu şekilde ifade etmektedir:” Eğitimde metot değil, insan kişiliği göz önüne alınmaktadır.”

- Çocuk, özeldir, tekdir.
- Kendine has bir varlıktır.
- Çocuk etrafındaki maddesel dünyayı absorbe eder, gelecekte yetiştireceği kişi modelini biçimlendirir.
- “Çocuk, insanın mimarıdır” Bu mimarlar farkında olmadan içlerindeki inşa planına uyarak kendi ritimleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeye çalışırlar.

- Bu gelişime yetişkinler etki edemezler çünkü onlar inşa planını bilmemektedirler. Ancak, bir yetişkinin zamansız müdahalesi ya bu inşa planını tahrip edebilir, ya da yalnız bir yöne yönlendirebilir.
- Montessori eğitiminin temel taşlarından birisi hazırlanmış çevredir. Çocuklar hazırlanmış çevredeki Montessori materyallerinden, bireysel ilgi ve eğilimine göre bağımsız olarak seçim yaparlar.
- Montessori okullarında çocuklar istedikleri materyalle, istedikleri zaman, istedikleri yerde çalışırlar.
- Çocuklara istediklere kadar tekrar etme imkanı sunulur. Erken öğrenen yeni bir çalışmaya geçebilecektir, öğrenmede herkesin farklı bir ritmi vardır.
- Materyallerdeki hata kontrolü çocuğun kendi hatasını bulmasıyla gerçekleşir. Başka birinden uyarıya, onaya ve düzeltmeye gerek kalmaz. Kendi kendisini düzeltmesine olanak sağlar. Böylece yetişkinden bağımsızlıktan doğal olarak gerçekleşir.

Çocuğun güçlü bir karakterde yetişmesini sağlamak için “bir bakıma fiziksel ve ruhsal bir hijyene” ihtiyaç vardır. Bu durumda yetişkinlerin görevi çocuğun içindeki yeteneği ve gizli gücü uyandırmak ve onları gelişim sürecinde desteklemektir.

SONUÇ

Montessori okullarında çocuklar, istedikleri materyalle, istedikleri zaman istedikleri yerde çalışırlar. Dolayısıyla Montessori yönteminin özü, çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendini geliştirebileceği şekilde hareket ve faaliyet özgürlüğü tanımayı amaçlayan, kendi kendine oluşan ve gelişen bir yöntem ve sistem anlayışıdır.

Montessori felsefesinin temeli: çocuğun ileride olacağı kişiyi, potansiyel olarak içinde taşıdığı düşüncesidir. Çocuğun bedensel, entelektüel ve duygusal potansiyeline tam olarak ulaşması için özgürlüğe ihtiyacı vardır. Bununla birlikte bu özgürlük, düzen ve öz disiplin yoluyla erişilecek bir özgürlük olmalıdır.

Montessori yönteminin özü, çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendini geliştirebileceği şekilde faaliyet ve hareket özgürlüğü tanımayı amaçlayan, kendi kendine oluşan ve gelişen bir yöntem ve sistem anlayışıdır.